



Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu kolektívov a jednotlivcov záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte uvádza cyklus predstavujeme hráčov na heligónke:



Milan Gabera

„Heligónka ma sprevádza životom od mojich siedmich rokov“

Hráč, neskôr aj učiteľ hry na heligónke, Milan Gabera sa narodil 15. 8. 1973 v Lučenci. Vyrastal v Biskupiciach a základnú školu navštevoval vo Fiľakove (1979 – 1987). Strednú školu tiež absolvoval vo Fiľakove, kde sa vyučil za mechanika strojov a zariadení (1987 – 1991). Po maturite sa zamestnal a pracoval v rôznych firmách ako piliár, stolár, tesár, tiež vodič pracovných strojov a neskôr slúžil v Policajnom zbore SR (1995 – 2020), kde pôsobil na rôznych miestach a pozíciách. Popri tom vyštudoval Systémovú ekológiu na Fakulte prírodných vied UMB v Banskej Bystrici (2005 – 2008). Po odslúžených 25 rokoch od polície odišiel na výsluhový dôchodok a v súčasnosti pracuje v Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci ako odborný pracovník a metodik pre folklór.

Folklórom žije celý svoj život. Už ako malé dieťa si pospevoval, vypiskoval a vždy sa tešil, keď niekde začul štebot heligónky. Pochádza z Biskupíc, kde sa jeho starí rodičia pri-

sťahovali za prácou z Hriňovských lazov a Myslín nad Ipeľským Potokom, odkiaľ si so sebou samozrejme priniesli aj svoje ľudové tradície a folklór. Ako rásťol, v rodine počúval a učil sa ľudové piesne. Na rôznych rodinných oslavách, či priateľských stretnutiach so záujmom počúval spevy a zvuky heligónok. Jeho starý otec Ján Gabera okrem heligónky hrával aj na gajdách, píšťalkách, fujare a klarinete. Dokonca píšťalky a fujary aj vyrábal. V rodine na heligónke hrávali aj jeho traja strýkovia. Ako šesťročný chlapec sa na jednej oslave dostal k odloženej heligónke, vzal ju do rúk, schoval sa vo svojej izbe a skúšal na nej hrať. Keď ho otec s heligónkou našiel a počul, ako sa snaží niečo zahrať, kúpil mu v Lučenci v predajni hudobných nástrojov harmoniku „Populárku“. Keďže jeho otec Ján na heligónke veľmi hrať nevedel, naučil ho iba tak jednoducho bez „basovania“ hrať jednu pesničku. Potom sa už učil po večeroch sám, bol samouk, učil sa podľa sluchu bez učiteľa. Vždy, keď bola príležitosť, všimol si, ako hrá jeho strýko Martin z Lučenca a vždy sa niečomu priučil. Počúval piesne z rádia, aj magnetofónových pásov. Za rok sa naučil celkom obstojne hrať a ako sedemročný už vystupoval na akcii v školskej telocvični. Otec videl, že ho to veľmi zaujíma a teší, kúpil mu ďalšiu, väčšiu trojradovú heligónku. Neustále sa zdokonaľoval a aj on začal hrať na rôznych rodinných oslavách a akciách, neskôr aj na verejných podujatiach.



Jeho vzorom bol známy heligonkár Jaroslav Jackuliak, ktorého hru na heligónke obdivoval a počúval z magnetofónových nahrávok. Osobne ho spoznal na rodinnej svadbe, kde si s ním ako 12-ročný chlapec aj zahral. Neskôr začal chodiť do FS Ipeľ v Lučenci, ktorý viedol Štefan Máliš. Ten ho zapájal do choreografií s heligónkou nielen vo FS Ipeľ, ale aj do vystúpení FS Jánošík z Fiľakova, kde bol Štefko tiež umeleckým vedúcim. Hrou na heligónke, ktorá sa stala jeho súčasťou, po večeroch zabával aj svojich kamarátov vojakov na základnej vojenskej službe.

Pokračovanie na s. 2



Takto sa „pretĺkal“ s heligónkou celý svoj život, niekedy hral intenzívnejšie, niekedy iba sporadicky. Neskôr priviedol k folklóru aj svoje deti. V mladosti mal pri práci viac úrazov, pri ktorých prišiel aj o časti dvoch prstov na pravej ruke, čo mu hru na heligónke dosť skomplikovalo. Nevzdal sa však a hral ďalej, kúpil si ďalšie heligóny, niektoré opravil a predal a niekoľko nových si dal vyrobiť kamarátovi, známemu výrobcovi heligónok Jurajovi Krahulcovi ml. z Kokavy. Teraz má doma päť krásnych kvalitných heligónok.



Hrával aj pre DFS Jánošík z Filákova, DFS Radosť z Lučenca a na všakovských vystúpeniach po Slovensku, ale i v Česku, Maďarsku a Rumunsku, heligónkou sprevádzal rôzne vystúpenia hudobno-speváckej skupiny Haličan z Haliče. Permanentne vystupuje na rôznych akciách, podujatiach ako sú dni obce, svadby, odobierky, plesy, väčšie rodinné oslavy a podobne. V repertoári má hlavne piesne z Podpoľania a Novohradu. Zúčastňoval sa rôznych súťaží, na ktorých získal zlaté pásmo, hrával tiež na prehliadkach heligonkárov v Korytárkach, v Kokave nad Rimavicou, na Budinej, ale aj v iných kútoch Slovenska. Na súťažnej prehliadke heligonkárov v Budinej získal titul majster heligonkár. Neskôr na budinskej prehliadke heligonkarov pôsobil už ako porotca. Hrou na heligónke prezentoval Slovensko aj v južnom Taliansku v prímorskom meste Termoli na Medzinárodnom folklórnom festivale.



Jeho hra na heligónke zaujala deti, ktoré navštevovali folklórne súbory, a tak sa stalo, že rodičia týchto detí oslovili Milana, aby ich naučil hrať. Jeho prvými žiakmi boli osemročný kamarátov syn Matúš a spolu s ním sa začal intenzívne učiť hrať aj jeho desaťročný syn Milan, ktorý s heligónkou vlastne vyrastal a chcel otca nasledovať. Takto naraz naučil hrať chlapcov na heligónke a už po dvoch mesiacoch stáli na javisku.

Postupne ho oslovovali ďalší a ďalší, aby učil aj ich deti. Neskôr učil aj dospelých žiakov rôznych vekových kategórií z regiónu Novohrad. Dnes za nim cestujú záujemcovia o hru na heligónku aj z iných regiónov, napr. z Bratislavy, z Oravy... Nie je totiž ľahké naučiť niekoho hrať na tomto nedokonalom hudobnom nástroji. Na výučbu neexistuje jednotná metodika, každý heligonkár má svoj vlastný štýl a ten odovzdáva svojim žiakom. Milan naučil hrať dovedna 17 žiakov, od 7 do 46 rokov, a niektorí z nich sú naozaj úspešní.



Tých najnadanejších posunul na súťažné javiská a v súčasnosti často hrávajú na rôznych podujatiach spolu s ním. Ďalší sa ešte stále chodia učiť a naďalej sa „pasujú“ s heligónkou. No Milan tvrdí, že kto zvládne hru na heligónke a zvládne princíp hry na tomto nástroji, považuje heligónku za dokonalý hudobný nástroj, ktorý sa stáva neoddeliteľnou súčasťou jeho života.



Pred ôsmimi rokmi vydal svoje rodinné CD – Heligonkari Gaberovci a do budúcnosti plánuje vydať ďalšie so svojím synom Milanom a ich hosťami. Popri hre na heligónke sa naučil hrať aj na husliach a v súčasnej dobe sa husliam venuje viac. Zdokonaľuje sa, a ak sa všetko podarí podľa plánov, chcel by na budúci rok vytvoriť v Novohrade novú ľudovú hudbu.



Mgr. Milada Bolyošová,
kultúrno-osvetová pracovníčka NOS

Ľudia – roky – udalosti

Kristína Becaniová: „Vďaka profesorovi Rusňákovi som si na plnej čiare zamilovala históriu“



Archivárka, historička **Mgr. Kristína Becaniová**, rodená Ivaničová, sa narodila 21. 12. 1960 v Lučenci. VI. ZDŠ navštevovala v r. 1967 – 76 v Lučenci a v r. 1968 – 76 aj výtvarný odbor Ludovej školy umenia v Lučenci. Gymnázium B. S. Timravy v Lučenci absolvovala v r. 1976 – 80 v triede Jozefa Drenku, nadväzne pokračovala v štúdiu v r. 1980 – 82 na Strednej ekonomickej škole v Lučenci. V r. 1997 – 2002 študovala odbor archívnictvo a pomocné vedy historické na FF UK v Bratislave. V r. 1985 – 2006 pracovala ako dokumentátorka a lektorka v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci. Od r. 2006 pôsobí až doteraz v Štátnom archíve Banská Bystrica – pracovisko Archív Lučenec, najprv ako riaditeľka (2006 – 15), od r. 2015 ako vedúca archívu. Žije a tvorí v Lučenci.

Kristínka, približne v ktorej etape života sa začal vytvárať tvoj užší kontakt s históriou?

Mala som krásne detstvo a skvelých rodičov. Môj milujúci a chápajúci otec, ktorý pracoval dlhé roky v dobre známom holičstve a kaderníctve „Pod hviezdou“, bol a je mojim celoživotným vzorom. Naučil ma milovať všetko krásne a ušľachtilé, všetko dobré a tradičné, všetko, čo nás spája s rodinou a miestom, kde sme sa narodili, vyrastali.

Mohla som navštevovať Ľudovú školu umenia v Lučenci, výtvarný odbor, kde som sa stretla so skvelými učiteľmi. Najviac si uchovávam spomienku na pani učiteľku Evu Gallovú. Bola mojim ženským vzorom, ktorá ma zaviedla do tajov výtvarného umenia, učila ma kresliť, maľovať, modelovať z hlíny ... Na základnej škole pôsobil pán učiteľ Girovský, ktorý ma už v piatom ročníku naučil spoznávať krásy Slovenska a nevynechal pri tom ani exkurzie do mnohých múzeí a kultúrnych pamiatok. Na gymnáziu popri skvelých a prísnych profesoroch spomeniem v prvom rade môjho triedneho profesora Jozefa Drenku, ktorý bol a stále je mojim veľmi blízkym človekom, osobnosťou a tvorivou bytosťou plnej ľudskosti a empatie. Naučil ma milovať svoje mesto, región, v ktorom žijem. Nemožno nespomenúť môjho profesora dejepisu Štefana Rusňáka, prísneho, ale spravodlivého pána, pri ktorom som si na plnej čiare zamilovala históriu a pomocné vedy historické.

Tvojím prvým pracoviskom sa stalo Novohradské múzeum a galéria v Lučenci ...

Počas mojich štúdií na vysokej škole som pracovala v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci takmer 22 rokov na pozícii lektor, dokumentátor a správca zbierkových predmetov. Vyhotovovala som záznamy o zbierkových predmetoch v prvostupňovej aj druhostupňovej evidencii, spracovávala som evidenčné záznamy o zbierkových predmetoch, vyhotovovala som tematické záznamy o zbierkových predmetoch na katalogizačných kartách, spracovávala a evidovala záznamy o pohybe zbierkových predmetov v múzeu alebo o výpožičkách a nájdoch zbierkových predmetov iným právnickým osobám a zároveň prezentovala výsledky svojej práce. Nad rámec svojej náplne som sa venovala poznávaniu histórie mesta, osobností, udalostí, spracovávaniu zbierkových predmetov vyrobených v novohradských smaltovniach, historických fotografií, starých pohľadníc. Bola som autorkou niekoľkých scenárov k výstavám. Navštevovala som cintoríny a viedla

som súpis náhrobníkov v mestskom cintoríne, evidovala som hroby významných osobností pochovaných na cintorínoch takmer celého Novohradu, vykonala som súpis pamätníkov, pamätných tabúl a pomníkov v okrese Lučenec, ktorá bola aj knižne vydaná. Rada spomínam na môjho prvého riaditeľa Jána Rusňáka, ktorý možno vo mne objavil zanieteného budúceho historika a poveril ma zaujímavými úlohami, za čo som mu nesmierne vďačná. Tak isto sa mi dobre spolupracovalo aj s riaditeľom Krasimírom Damjanovom, ktorý ma v mojich snaženiach podporoval, dôveroval mi a hlavne veril.

Od r. 2006 pôsobíš až doteraz ako vedúca Okresného archívu v Lučenci. Mohla by si nám v krátkosti priblížiť túto tvoju činnosť?

Po vyše 22-ročnom pôsobení v Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci som po ukončení vysokoškolského štúdia pokúšala osud a po úspešnom výberovom konaní som sa stala hlavným radcom – riaditeľkou archívu organizačného útvaru sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Štátneho archívu v Banskej Bystrici, pobočka Lučenec. Pracovisko Archív Lučenec má nezastupiteľné miesto v širšom spektre kultúrnych inštitúcií v Lučenci, akými sú Mestské múzeum v Lučenci, Novohradské osvetové stredisko či Novohradská knižnica. Má ale i svoje nezastupiteľné poslanie – preberať, uchovávať, odborne spracovávať a širokej verejnosti poskytovať prístup k archívnym dokumentom, písomnostiam, jedinečným prameňom nášho kultúrneho dedičstva. Navštíviť archív a prezrieť si jeho archívne dokumenty a zbierky nie je tak bežný jav ako návšteva múzea alebo knižnice. To však neznamená, že by mal archív menší význam, veď bádateľnú navštevujú nielen historici, vedeckí pracovníci, ale aj zvedavci, nadšenci, ktorí chcú spracovať históriu nejakého územia, či genealógiu svojej rodiny. Študovňa archívu má kapacitu pre desiatich bádateľov. Umožňuje nazerať do archívnych dokumentov a ich štúdium v priestoroch bádateľne v určenom čase podľa platného bádateľského poriadku.

V archíve pracujeme tri ženy, archívarky. Len v krátkosti: ja ako vedúca archívu vypracúvam čiastkové výkazy o činnosti pracoviska, riadim činnosť pracoviska s osobitným dôrazom na výkon štátnej služby. Zabezpečujem a zodpovedám za plnenie úloh vyplývajúcich pracovisku z účasti v medzinárodných archívnych projektoch. Koordingujem odborné archívne činnosti pracoviska, podieľam sa na sprístupňovaní štruktúrou najzložitejších archívnych fondov a zabezpečujem vyhotovovanie archívnych pomôcok podľa medzinárodných noriem ISAD(G) a ISAAR, podieľam sa na tvorbe projektov spracovania a sprístupňovania archívnych fondov. Okrem iného zodpovedám za riadne a včasné vybavenie správnej agendy archívu a osvedčujem zhodu kópií archívnych dokumentov s originálom. Podieľam sa na výskumných a rezortných úlohách archívu a podobne. Úzko spolupracujeme v rámci cezhraničnej spolupráce s maďarskými kolegami z Novohradského župného archívu v Salgótarjáné.

Dotknime sa teraz, prosím, tvojej bohatej publikačnej činnosti.

Moje publikácie boli väčšinou zamerané na dejiny môjho rodného mesta Lučenec, na jeho dve chýrne smaltovne, osobnosti pochované na lučeneckých cintorínoch, tlačiarov a tlačiarň, kaviarne, cirkevné dejiny, dejiny Židov a pod. Takmer všetky práce boli určené milovníkom regionálnej histórie, študentom, odbornej verejnosti a nadšencom. Môjmu srdcu sú najbližšie tie, ktoré sú späté s mojím mestom: ide o knižné publikácie k dejinám tunajšieho evanjelického cirkevného zboru a jeho kostola, YMCA v Lučenci, Slávne lučenecké kaviarne či Dejiny Živeny v Lučenci.

Tvoje životné krédo?

Prekážky nesťažujú cestu k cieľu. Prekážky sú cesta k cieľu.



PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomínáme si



Štefan Alexy

Lekár – chirurg, primár chirurgického oddelenia **MUDr. Štefan Alexy** sa narodil 17. 12. 1933 v Lučenci v rodine bankového úradníka. Základné vzdelanie získal počas Prvej viedskej arbitráže v r. 1940 – 45 v Lučenci. Gymnaziálne štúdiá absolvoval v r. 1945 – 52 v Lučenci, jeho triednym profesorom v maturitnom ročníku bol Karol Kalamár. V období rokov 1952 – 58 študoval na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach.

V r. 1958 – 66 pracoval ako sekundárny lekár v Okresnom ústave národného zdravia (OÚNZ) v Lučenci. V r. 1966 – 94 pôsobil ako zástupca primára, neskôr ako primár chirurgického oddelenia Nemocnice s poliklinikou (NsP) vo Veľkom Krtíši. V r. 1994 – 98 bol revíznym lekárom vo Všeobecnej zdravotnej poisťovni vo Veľkom Krtíši. Od r. 1999 žil na dôchodku vo Veľkom Krtíši.

V oblasti chirurgie sa zameriaval na všeobecnú chirurgiu. Počas svojej životnej kariéry spolupracoval s týmito významnými lekármi: prim. MUDr. Ján Daniš, MUDr. Zdenek Kuník, prim. MUDr. Karol Dorogi, prim. MUDr. Otto Bauer, MUDr. Pavel Pohanka a i.

Jeho manželka MUDr. Valéria Alexyová (*1938) pôsobila ako všeobecná lekárka a reumatologička v nemocnici vo Veľkom Krtíši. Syn Ing. Samuel Alexy (*1962) je elektrotechnickým inžinierom, programátorom, v súčasnosti pracuje vo firme KEO, s. r. o. vo Veľkom Krtíši. Dcéra MUDr. Soňa Panenková (*1971) ordinuje ako všeobecná lekárka vo Veľkom Krtíši.

MUDr. Štefan Alexy bol vynikajúcim odborníkom v chirurgii, miloval

túto prácu, každému pacientovi sa snažil pomôcť. V čase osobného voľna sa s láskou venoval svojej rodine, najmä svojim dvom vnukom, ktorí sa medzičasom stali lekármi. Rád rybárčil, zbieral lesné plody, najmä hriby. V nemocnici mal vždy pripravených niekoľko lôžok pre prípadné hromadné banské nešťastie.

MUDr. Štefan Alexy zomrel 3. 8. 2013 vo Veľkom Krtíši, pochovaný je na Mestskom cintoríne v Lučenci.



Aladár Komlós

Spisovateľ, básnik, literárny kritik a historik, stredoškolský a vysokoškolský učiteľ, vedecko-výskumný pracovník **Aladár Komlós** sa narodil 10. 12. 1892 v Dolnej Strehovej, okres Veľký Krtíš. Vyrastal v židovskej rodine Ede Kredensa, toto priezvisko používal do r. 1907. Ľudovú školu navštevoval vo svojom rodisku, strednú školu v Lučenci. V r. 1910 – 18 študoval na Filozofickej fakulte Univerzity v Budapešti. V r. 1918 – 20 pôsobil ako stredoškolský učiteľ na gymnáziu v Košiciach, v r. 1920 – 22 bol novinárom v Lučenci.

Od r. 1922 žil v Budapešti, kde pôsobil ako stredoškolský učiteľ na židovskom gymnáziu a popritom fungoval aj ako literárny kritik. V roku 1937 ho na základe stanoviska v československom ľavicovom denníku Magyar Nap vládnuca strana ostro napadla, následkom čoho bol dva roky suspendovaný zo svojho zamestnania. V r. 1944 ho deportovali do koncentračného tábora v Bergen-Belzene, odkiaľ sa mu podarilo utiecť do Švajčiarska. V r. 1945 sa vrátil do Maďarska, no všetky svoje doma ponechané spisy našiel zničené.

Pokračovanie na s. 5

V r. 1946 – 49 bol súkromným vysokoškolským učiteľom, v r. 1950 – 56 stredoškolským učiteľom v Budapešti. V r. 1956 – 62 bol vedúcim vedeckým pracovníkom Literárno-historického ústavu Maďarskej akadémie vied. Od r. 1962 žil na dôchodku v Budapešti. Jeho manželkou bola spisovateľka Erzsi Palotai (1907 – 1988).

Aladár Komlós patrila medzi spoluorganizátorov maďarského literárneho života na Slovensku, v 20-tych rokoch 20. st. založil v Lučenci literárne krúžky Madách a Szabadegyetem. Bol spoluautorom básnickej zbierky *Bontakozó szárnyak* (1910), autorom zbierky *Voltam poeta én is* (1921), *Himnusz a mosolyhoz* (1941) a i. Napísal romány: *Római kaland* (1933), *Néro és a VII. A.* (1935). Ako literárny kritik a historik sa zaoberal literatúrou 19. a 20. st., československou, maďarskou a židovskou literatúrou.

Použitá literatúra pri kompozícii tohto článku: Biografický lexikón Slovenska 5. zv. Km-L, Martin, Slovenská národná knižnica 2013, s. 115, Új Magyar Életrajzi Lexikon 3. H-K, Budapest, Magyar Könyvklub 2002, s. 1046-1047, ako aj Új Magyar Irodalmi Lexikon 2. H-Ö, Budapest, Akadémiai Kiadó 1994, s. 1085-1086.

Aladár Komlós zomrel 22. 6. 1980 v Budapešti, kde je pochovaný na Farkasrétskom cintoríne.

Ludovít Koza

Dôstojník, pilot, odbojár **Ludovít Koza** sa narodil 9. 12. 1913 v Divíne, okres Lučenec. V r. 1934 maturoval v triede Jozefa Wernera na gymnáziu v Lučenci. V rámci vojenskej prezenčnej služby v r. 1934 – 35 v Nitre absolvoval Školu na výchovu dôstojníkov v zálohe a bol pridelený k cyklistickému práporu do Levíc. V r. 1935 – 37 študoval na Vojenskej akadémii v Hraniciach na Morave, ktorú ukončil s hodnosťou poručíka. V r. 1944 sa stal kapitánom, v r. 1945 majorom, v r. 1958 podplukovníkom.

V r. 1938 – 40 bol veliteľom pozorovacej letky v Piešťanoch, v r. 1940 – 43 letky v škole leteckého dorastu v Trenčianskych Biskupiciach. V r. 1944 – 45 bol účastníkom druhého čs. odboja, v r. 1945 – 48 veliteľom 1. čs. stíhacieho leteckého pluku na letisku Tri duby. Od r. 1948 bol veliteľom leteckej divízie v Trenčíne. V r. 1958 bol prepustený z armády a zatknutý za údajnú špionáž, odsúdený na 8 rokov väzenia. Po prepustení pracoval ako robotník na

viacerých miestach i ako baník v Lovinobani. V r. 1964 bol súdne rehabilitovaný. Od r. 1968 pôsobil ako zástupca veliteľa Vyššieho leteckého učilišťa v Košiciach a prispel k rozvoju vojenského leteckého školstva na Slovensku. V r. 1973 preložený do zálohy, v r. 1991 občiansky rehabilitovaný in memoriam.

Ludovít Koza bol v r. 1945 vyznamenaný Čs. vojnovým krížom za zásluhy I. stupňa, v r. 1946 Radom SNP I. triedy a v r. 1964 Radom červenej hviezdy. V r. 1991 bol povýšený do hodnosti plukovník in memoriam.

Tento materiál som spracoval s pomocou Biografického lexikónu Slovenska 5. zv. Km-L, vydaným Slovenskou národnou knižnicou v Martine v r. 2013, s. 282.

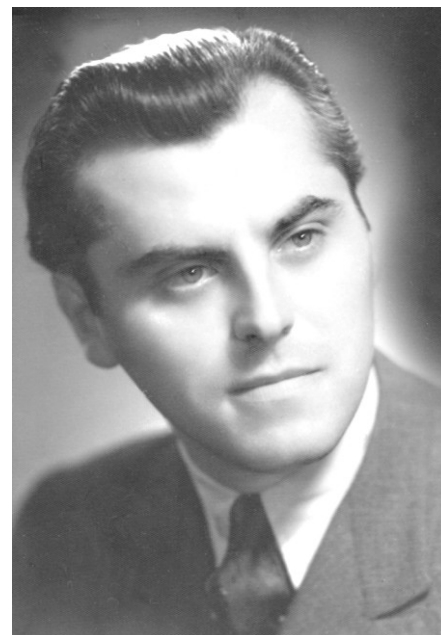


Plk. Ludovít Koza zomrel 1. 3. 1991 v Lučenci, pochovaný je na cintoríne pod Divínskym hradom.

Július Piussi

Operetný spevák (tenor) a herec, šéf spevohry, prekladateľ, zaslúžilý umelec **Július Piussi**, vlastným menom Gyula Palotai (Hecser) sa narodil 3. 12. 1923 v Lučenci. V r. 1930 – 39 navštevoval základnú školu i gymnázium v Lučenci, maturoval v r. 1942 na gymnáziu v Žiline. V r. 1942 – 44 študoval na Hereckej vysokej škole v Budapešti, v r. 1945 – 48 na Konzervatóriu v Bratislave. Celý svoj profesionálny život prežil od r. 1948 ako sólista spevohry v Divadle Jonáša Záborského v Prešove, od r. 1978 aj ako šéf spevohry. Od r. 1992 žil na dôchodku v Prešove.

Počas svojej hereckej praxe vytvoril vyše 100 komediálnych postáv v operetách, muzikáloch, hudobných



komédiách či činohrách, absolvoval 170 premiér. Z jeho naštudovaných postáv vyberám: *plukovník Ollendorf* (Karl Millöcker: *Zobravý študent*, 1954), *Hanibal Ciaretti* (Gorní Kramer: *Keď je v Ríme nedeľa*, 1964), *Miško* (Albert Szirmai: *Magnáš Miško*, 1967), *Rafael Tomašovič* (Gejza Dusík: *Hrnčiarsky bál*, 1968), *Horác Wandergelder* (Jerry Herman: *Hello, Dolly!*, 1972), *Koloman Župan* (Johann Strauss: *Cigánsky barón*, 1975), *Miško* (Emmerich Kálmán: *Čardášová princezná*, 1979), *Filip* (Isaak Dunajevskij: *Voľný víťaz*, 1982) a i.

Z maďarského jazyka preložil niekoľko operiet pre potreby prešovského divadla. Spoločne s hercom a spevákom Emilom Prieložným (1921 – 1981) vytváral vyše 20 rokov hudobno-zábavnú dvojicu „P + P“, rozdával ľuďom smiech a dobrú náladu. Jeho stvárnené postavy vo filmoch: *notár* (*Obchod na korze*, 1965), *slepý manžel* (*Bičianka z Doliny*, 1981).

Július Piussi zomrel 4. 12. 1997 v Prešove a tam je aj pochovaný na Hlavnom cintoríne.



Prieložný + Piussi



Aladár Koch – Zsélyi

Strojnícky inžinier, letecký konštruktér, pilot **Ing. Aladár Koch – Zsélyi** sa narodil 12. 12. 1883 v obci Čeláre, okres Veľký Krtíš, v statkárskej rodine. Bol maďarského pôvodu. Stredoškolské štúdiá absolvoval v Lučenci, Kráľovskú Technickú univerzitu navštevoval v Budapešti. Po ukončení štúdií sa začal venovať konštruovaniu lodných skrutiek a motorov, od r. 1908 sa zameriaval na konštrukciu lietadiel. Pôsobil aj ako skúšobný pilot, v r. 1909 sa zúčastnil na medzinárodnej leteckej súťaži v Budapešti, pri ktorej utrpel vážne zranenia. V r. 1914 opäť skúšal nové lietadlo, ktoré dosahovalo rýchlosť 170 km/h. Žiaľ, aj s týmto lietadlom havaroval.

Aladár Koch – Zsélyi patril medzi prvých leteckých konštruktérov, ktorý použil matematické výpočty a fyzikálne konštrukcie, na základe ktorých v spolupráci s Andrejom Kvasom (1883 – 1974), žijúcim tiež v Budapešti, zostrojil prvé motorové lietadlo v Uhorsku. Po r. 1910 pracoval popri výskume plynových turbín aj na konštrukcii nového lietadla, tzv. aerobusu. Bol autorom publikácií: *Základné princípy leteckej techniky* (1909), *Mechanika* (1911), *Otázka veľkých lietadiel (v spoluautorstve s Tiborom Melcerom, 1912)*, *Plynová turbína, experimenty na vytvorenie nového termoelektrického motora* (1913) a i.

Svoje lietadlá nazýval svojím menom: Zsélyi I., Zsélyi II. a Zsélyi III. Aladár Zsélyi bol zrakovo postihnutý a so svojimi lietadlami mal časté nehody. 15. 4. 1914 mu zlyhal motor na lietadle, ktoré sa následne zrútilo. Po tejto nehode utrpel otvorenú zlomeninu a následne otravu tetanom. Zakrátko 1. 7. 1914 zomrel v Budapešti. Na základe vlastného želania bol pochovaný na cintoríne vo svojom rodisku – v Čelároch.

Predkladaný článok som spracoval na základe použitej literatúry: Slovenský biografický slovník 6. zv. T-Ž, Martin, Matica slovenská 1994, s. 471-472, ako aj Révai Nagy Lexikona 19. zv. Vár – Zsüri, Szekszárd, Babits Kiadó 1995, s. 731.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

• Osobností

ORSÁG, Ľudovít, PaedDr. – 95. výročie narodenia (1. 12. 1928 Lovinobaňa), učiteľ, riaditeľ JSŠ v Poltári (1960 – 70), vedúci odboru školstva ONV v Poltári (1955 – 60), neskôr bol podpredsedom ONV v Lučenci (1970 – 89). Spoluzriadovateľ Novohradskej galérie v Lučenci (1980), spoluorganizátor výtvarnej súťaže „Trienále akvarelu“.

FABRICIOVÁ, Jaroslava, rod. Ďurišková – 100. výročie narodenia (3. 12. 1923 Ozdín), akademická sochárka, stredoškolská učiteľka. Z tvorby: *pamätne tabule sestier Royových – Stará Turá*, (1969), *plaketa Terézie Vansovej pre Vansovej Lomničku* (1986), *poprsie Kristíny Royovej* v nadživotnej veľkosti pre park Levice (1990) a d. Zomrela 5. 5. 2002 v Bratislave, kde je pochovaná na cintoríne v Slávičom údolí.

KOŠTÁLIK, Ján, prof. RNDr., DrSc. – 5. výročie úmrtia (4. 12. 2018 Prešov), geograf, vysokoškolský učiteľ na Pedagogickej fakulte UPIŠ Prešov, Technickej univerzity Zvolen, Prírodovedeckej fakulty UPIŠ v Košiciach. Narodil sa 19. 8. 1929 v Pondelku.

HANES, Jozef – 75. výročie narodenia (6. 12. 1948 Fiľakovo), učiteľ, novinár. Redaktor denníka Smer v Banskej Bystrici (1973), zástupca šéfredaktora okresných novín Ipeľ (1976 – 90). Učil na ZŠ vo Fiľakove a ZŠ Kubínyho v Lučenci. Zomrel 4. 5. 2001.

SEDLICKÝ, Tibor, Mgr. – 70. výročie narodenia (6. 12. 1953 Kremnica), hudobný pedagóg, riaditeľ Konzervatória Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Jeho otec doc. PhDr. Tibor Sedlický, CSc., sa narodil v Poltári, kde má aj pamätnú tabuľu.

ALGÓVER, Michal – 115. výročie úmrtia (9. 12. 1908 Balážske Ďarmoty), jazykovedec, publicista, zberateľ ľudových rozprávok. Pseudonym Ľuborečský. Vyrastal v rodine zememerača v Ľuboriečke a Divíne. Gymnázium navštevoval v Lučenci. Od roku 1853 pôsobil ako zememerač v službách grófa Zichyho, na jeho panstvách v okolí Balážskych Ďarmôt. Bol autorom prvej po slovensky písanej matematickej učebnice-príručky *Počto- a meroveda* v roku 1861.

Bol zakladajúcim členom Matice slovenskej, členom výboru a viacerých jej vedeckých odborov. Narodil sa 19. 1. 1826 v Šure (Maďarsko).

HALGAŠ, Ján, doc. RNDr., CSc. – 75. výročie narodenia (8. 12. 1948 Lupoč), chemik, od r. 1972 vysokoškolský učiteľ na Univerzite Komenského v Bratislave.

BAZOVSKÝ, Ľudovít – 65. výročie úmrtia (10. 12. 1958 Ľubochňa), politik, advokát, novinár, zakladateľ slovenských peňažných inštitúcií. Ako advokát sa dostal do Lučenca v roku 1900. Prvé slovenské ľudové zhromaždenie novohradských Slovákov usporiadal v Ozdíne. V Lučenci založil 21. 2. 1909 Účastinný spolok Všeobecnej banky. V rokoch 1919 – 1920 bol prvým slovenským novohradským županom. Pochovaný je v Lučenci, kde má pamätnú tabuľu na Námestí republiky a pamätník na cintoríne. Predseda SNR Horného Novohradu (1918 – 19), poslanec Revolučného národného zhromaždenia (1918 – 1919), predseda MO Matice slovenskej v Lučenci, prvý starosta Sokola v Lučenci. Narodil sa 22. 7. 1872 v Závade.

HRUBEC, Igor, PhDr. – 25. výročie úmrtia (10. 12. 1998 Nitra), archeológ. Študoval na gymnáziu v Lučenci (1937 – 46). Z diel: *Rannodejinné nálezy z Fiľakova, Hrádok v Šiatorskej Bukovinke, Depot železných nástrojov zo Sklabine* a i. Narodil sa 16. 10. 1926 vo Fiľakove.

GALLO, Ján, doc. PhDr., CSc. – 15. výročie úmrtia (10. 12. 2008 Prešov), učiteľ, zveľaďovateľ kultúry Gemera a Novohradu. Ako učiteľ pôsobil v Poltári, Kokave nad Rimavicou, Tisovci a v Revúcej, od roku 1972 ako docent na FF UPIŠ v Prešove. V Poltári bol riaditeľom JSŠ. Okrem pedagogickej práce dirigoval detský spevácky zbor a miešaný spevokol v Poltári. V Kokave založil a dirigoval dychovú hudbu a bol správcom osvetovej izby. V r. 1943 – 53 viedol v Kokave cirkevný miešaný spevokol a r. 1947 založil mandolínový súbor, potom sláčikový súbor a dychovú hudbu. Počas pôsobenia v Kokave nad Rimavicou sa venoval zbieraniu kokavských piesní a tiež ľudových piesní z blízkeho okolia. Počas svojho pôsobenia v Revúcej sa pričínil o otvorenie pamätných izieb Prvého slovenského gymnázia, v ktorej významne pomohol zhromaždiť bohaté archívne materiály. Napísal množstvo odborných článkov a publikácií, napr. *Revúcke gymnázium 1862 – 1874, Dejiny stredných škôl na Gemerí do polovice 19. stor., Muránska Zdychava, Muráň, Chyžné, P. J. Šafárik ako vychovávateľ, učiteľ a pedagóg, Portréty profesorov Slovenského evanjelického gymnázia v Revúcej* a iné. Narodil sa 3. 7. 1922 v Chyžnom.

Pokračovanie na s. 7

MIHÁLY, František, PhDr., DiS. art. – 65. výročie narodenia (11. 12. 1958 Lučenec), učiteľ hudby, publicista, kulturológ. Vyrastal vo Fiľakove, kde navštevoval ZDŠ s vyučovacím jazykom slovenským a ĽŠU. V rokoch 1973 – 79 študoval na Štátnom konzervatóriu v Košiciach. Popri zamestnaní vyštudoval v rokoch 1982 – 87 odbor teória a dejiny kultúry na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde mu bol priznaný titul doktor filozofie (1988). V rokoch 1998 – 99 absolvoval dopĺňujúce pedagogické štúdium na Fakulte humanitných vied UMB v Banskej Bystrici. Pedagogickú prax začal ako učiteľ hry na dychových nástrojoch v roku 1979 na ĽŠU vo Fiľakove. V rokoch 1984 – 2004 vyučoval dychové nástroje a hudobnú náuku na ZUŠ v Lučenci, zástupca riaditeľa (1985 – 90). Od roku 2004 až doteraz je hudobným pedagógom na Cirkevnej ZUŠ sv. Jána Bosca v Lučenci. Autor publikácií o osobnostiach Novohradu: *Osobnosti Novohradu* (1995), *Kto je kto v Novohrade 1999 – 2000* (2001), *Výberová personálna bibliografia 1985 – 2008* (2008), *Osobnosti Lučenca, spomienky a nekrológy* (2018), *Výnimočné osobnosti Novohradu* (2022). Prispieva do slovenských a maďarských novín a časopisov, je stálym dopisovateľom regionálneho kultúrneho spravodajcu REKUS.

HAIJKOVÁ, Mária, rod. Mócová – 100. výročie narodenia (14. 12. 1923 Mýtňa), najznámejšia autorka slovenských kuchárskych kníh. Ľudovú a meštiansku školu navštevovala v Mýtnej. Od roku 1943 žila v Bratislave v slobodnom povolani ako autorka kuchárskych kníh. Prvá kniha *Múčníky* vyšla v roku 1956 a hovorí sa, že na nej vyrastali celé generácie gazdiniek. Medzitým napísala ďalšie kuchárske knihy (*Chcete si pochutnať? Čo zo zemiakov...*), ktoré boli preložené aj do iných jazykov. V roku 1995 jej vyšla kniha *Dobrá kuchárka Márie Hajkovej*, obsahuje úctyhodných 1476 receptov. Zomrela 7. 5. 2007 v Bratislave, pochovaná je v Mýtnej.

GROSMANN, Tomáš – 75. výročie narodenia (15. 12. 1948 Fiľakovo), novinár, redaktor. Študoval žurnalistiku na FF UK v Bratislave. Ako novinár bol pracovne na všetkých kontinentoch. Spoluautor publikácie *Kronika olympijských hier*. Bol tlačovým atašé dvoch slovenských olympijských výprav na OH v Atlante a Nagane.

ELIÁŠ, Imrich, PhDr. – 110. výročie narodenia (18. 12. 1913 Stará Halič), stredoškolský a vysokoškolský učiteľ, umeleckým menom I. E. Dolinský. V r. 1969 – 78 pôsobil na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Príspevky do časopisov: *Zborník profesorov Slovákov, Slovák, Slovenská reč* a iné. Zomrel 6. 5. 2001 v Bratislave.

ČAJAK, Ján – 160. výročie narodenia (19. 12. 1863 Liptovský Ján), publicista, spisovateľ, syn štúrovského básnika Janka Čajaka. Štyri desaťročia stál v centre kultúrnych a politických snáh dolnozemsých Slovákov. Študoval v Lučenci. Zomrel v Báčskom Petrovci.

GYÖRGYOVÁ, Katarína – 70. výročie narodenia (20. 12. 1953 Lučenec), osvetová pracovníčka, dlhoročná metodička pre folklór v Novohradskom osvetovom stredisku Lučenec.

BENEDIKTI, Jolana, prom. fil. – 110. výročie narodenia (26. 12. 1913 Gecelovce), stredoškolská učiteľka, naposledy – Stredná zdravotnícka škola v Lučenci (1960 – 83). Účinkovala v divadelnom ochotníckom súbore Timrava. Zomrela 29. 9. 1997 v Lučenci.

TELEKIOVÁ, Helena, rod. Nagyová, doc. PhDr., CSc. – 90. výročie narodenia (27. 12. 1933 Trebeľovce), lingvistka, hungaristka, vysokoškolská učiteľka, literárnym menom Telekiné Nagy Ilona. Z diel: *Zemepisné názvy obce Trebeľovce*, učebnice maďarského jazyka pre rôzne stupne ZŠ a SŠ a i. V rokoch 1957 – 65 učila na gymnáziu vo Fiľakove. Od r. 1996 vedúca Katedry hungaristiky Fakulty humanitných vied UKF v Nitre.

CRISTEA, Peter John – 70. výročie narodenia (29. 12. 1953 Lučenec), inžinier, architekt. ZDŠ a strednú školu navštevoval v Lučenci. Žije v USA.

LUKNIŠ, Karol – 35. výročie úmrtia (29. 12. 1988 Lučenec), amatérsky výtvarník, známy výrobca huslí. Držiteľ ceny Dr. L. Lengy v rámci súťaže výrobcov na folklórnych slávnostiach v Detve (1980). Narodil sa 6. 1. 1911 v Zlatne, okr. Nitra.

FIGULI, František Samuel – 200. výročie narodenia (31. 12. 1823 Klenovec), cestovateľ, vojak, podnikateľ. V službe tureckého sultána sa zúčastnil Krymskej vojny v Rusku a neskôr talianskeho národnoslobodzovacieho odboja vedeného G. Garibaldi. Potom sa dostal do Ameriky, kde pôsobil v období občianskej vojny známej ako „Juh proti Severu“ (1861 – 1864) v Lincolnovej armáde. Pravdepodobne ako prvý Slovák získal americké štátne občianstvo r. 1868. V r. 1876 sa vrátil na Slovensko, usadil sa u sestry Kristíny v Kokave nad Rimavicou, kde aj zomrel 24. 12. 1880 a je tu aj pochovaný. Jeho hrob dodnes označuje kamenný pomník, na ktorom má vytesaný stručný životopis.

Stalo sa v regióne

Divadelná jeseň 2023

Jesenné mesiace sa v našom regióne nesú v znamení divadla. Divadelná jeseň je podujatie, ktoré už má svojich priaznivcov a stálych návštevníkov. Organizátorom a garantom projektu Divadelná jeseň je Novohradské osvetové stredisko Lučenec a cieľom podujatia je, aby divadlom žili nielen mestá a obce, v ktorých aktívne pracujú neprofesionálne divadelné súbory, ale aby sa divadlo stalo súčasťou kultúrneho života všetkých miest a obcí regiónu. Práve preto sme v tomto roku zapojili do projektu Divadelnej jesene väčší počet obcí. Návštevníkom Divadelnej jesene sme predstavili tvorbu neprofesionálnych divadelných súborov z nášho regiónu, zo susedných regiónov Banskobystrického kraja, ale aj súborov, ktoré boli úspešné na celoštátnych prehliadkach a súťažiach neprofesionálneho divadla. Nechýbali ani zahraniční hostia. Už desať rokov spolupracujeme s Divadelným súborom NA TAHU z českého mesta Červený Kostelec a privítali sme aj krajské súbory z Maďarska a Srbska.



Divadlo Janka Čemana z Pivnice

Vystúpením srbského súboru Divadlo Janka Čemana z Pivnice sme tohoročnú Divadelnú jeseň otvorili a bolo to 6. októbra v Kokave nad Rimavicou. V Kokave nad Rimavicou sa uskutočnili v rámci nášho divadelného festivalu ešte ďalšie dve predstavenia. Vystúpil tu DS HrCiNa z Cinobane s hrou Ordinačné hodiny a Divadlo f*Actor z Liptovského Mikuláša s komédiou Pivo, plienky, podprsienky.

Pokračovanie na s. 8



Divadlo „A“ a SHANTI z Prievidze

Vo Fiľakove mali diváci možnosť vidieť jeden z najúspešnejších divadelných súborov na Slovensku a to, Divadlo „A“ a SHANTI z Prievidze. „Ženba“ v ich podaní rozosmiala aj pobavila. Fiľakovské publikum sa dobre bavilo aj na komédii Viliama Klimáčka Herečky, ktorú uviedli naši krajanovia z Maďarska – Slovenské divadlo Vertigo z Budapešti.



Slovenské divadlo Vertigo z Budapešti

Divadelná sobota 28. októbra bola dňom stretnutia divadelníkov z Novohradu. Stretnutie mali v Kultúrnom dome v Cinobani a predstavilo sa tu 5 divadelných súborov: DS Čo ja viem z Lučenca, DS Zjavisko z Lučenca, DS Havkáči z Tomášoviec a domáci DS HrCiNa z Cinobane.



Vystúpenia našich súborov pozorne sledovali hostia z ČR z DS NA TAHU, ktorí sa predstavili autorskou hrou Tři se žralokem aneb Tajemství polární záře.



Komédia s piesňami venovaná spomienke na Jaroslava Haška bola tým najlepším vyvrcholením divadelného

maratónu v Cinobani. Výborne tu fungovala vzájomná komunikácia medzi hľadiskom a javiskom, medzi divadelníkmi navzájom a viedli sa tvorivé diskusie o divadle, s lektorkou Mgr. art. Silviou Svákusovou. Ďakujeme členom DS HrCiNa a starostovi obce Cinobaňa za podporu a pohostenie, ktoré pre divadelníkov pripravili.



Členovia DS Havkáči z Tomášoviec s hrou Náš pán ujo si okrem Cinobane zahráli v rámci Divadelnej jesene aj v Trebeľovciach a Haliči.



Poltársky DS OPONA sa hrou Nebude to také ľahké predstavil v Kultúrnom dome v Tomášovciach.



Pri zostavovaní programu Divadelnej jesene sme nezabudli ani na najmenších divákov a pripravili sme pre nich vystúpenie Divadla pri kolkárni z Handlovej Kiki a Kuky, ktoré sa hralo v Kine Apollo 18. 10. Pre veľký záujem zo strany materských škôl sa uskutočnili až dve predstavenia.



Deti z detských divadelných súborov každoročne v rámci tvorivých dielní šantia v uliciach mesta a pozývajú všetkých na predstavenia Divadelnej jesene.

Pokračovanie na s. 9



Ani tento rok nebol výnimkou a 18. októbra ste mohli v uliciach mesta Lučenec stretnúť hravé a tvorivé deti v divadelných kostýmoch. V Kine Apollo v Lučenci sa 20. októbra predstavilo Divadlo Commedia z Popradu. Popradčania sa uviedli inscenáciou *Neprebudený*, ktorá je voľne spracovaná na motívy rovnomennej poviedky Martina Kukučína.



Toto predstavenie sme organizovali aj pre študentov stredných škôl a presvedčili sme sa, že tragický, človečinou a jemným humorom presvietení príbeh zaľúbeného husiara Ondráša Machuľu, je ukážkou toho, ako súbor svojou nevtieravou formou vie divákovi predložiť závažné otázky a problémy, vie na ne odpovedať a nenásilne ukázať svoj pohľad na svet, na život, na človeka, a tak donúti divákov zamyslieť sa nad vážnym myšlienkovým posolstvom hry.



V komornom prostredí sály Novohradského osvetového strediska sme sledovali strhujúci životný príbeh Erzsébet Fráterovej, manželky Imricha Madácha. Monodrámu *Večná Eva* naštudovala režisérka Silvia Svákusová s členkou Divadla Š. Kvietika z Veľkého Krtíša Lenkou Stankovou.

Sprievodným podujatím Divadelnej jesene je celoslovenské kolo súťaže v prednese pôvodnej slovenskej prózy *Timravina studnička*, ktorej vyhlasovateľom je mesto Lučenec. 26. ročník *Timravinej studničky* sa konal 24. novembra 2023 v priestoroch Radnice v Lučenci a zúčastnilo sa ho 55 recitátorov z celého Slovenska.

V rámci projektu *Divadelná jeseň 2023* sa uskutočnilo 19 predstavení, účinkovalo 13 divadelných súborov a program divadelnej jesene videlo vyše 2500 návštevníkov.

Ďakujeme divákovi za ich priazeň a za skvelú divadelnú atmosféru, ktorú vytvorili, ďakujeme všetkým spoluorganizátorom – predstaviteľom miest a obcí, v ktorých sa jednotlivé predstavenia konali, a tešíme sa na ďalšiu Divadelnú jeseň.

Podujatia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Mgr. Milada Bolyošová

Metodika práce folklórnych kolektívov

Novohradské osvetové stredisko v Lučenci zorganizovalo pre vedúcich a členov folklórnych telies pôsobiacich v Novohrade školiace stretnutie s názvom **Metodika práce folklórnych kolektívov** v dvoch termínoch.

Prvé stretnutie bolo dňa 8. 11. 2023 o 18:30 hod. a druhé dňa 27. 11. 2023 o 16:30 hod. v sále Novohradského osvetového strediska v Lučenci. Cieľom tohto projektu bola realizácia inštruktážnych-metodických školení so zameraním sa na systematickú prácu vo folklórnych skupinách, podporiť tieto folklórne telesá v hľadaní a znovu objavovaní nového pôvodného materiálu z regiónov Novohrad a Malohont.



Metodickým stretnutím sme prehĺbili teoretické a praktické vedomosti účastníkov v oblasti práce vo folklórnych kolektívoch. Projekt, ktorý bol zrealizovaný pod vedením skúsených lektoriek, zahŕňal metodické školenie pre folklórne skupiny, súbory a kolektívy, ich vedúcich, aby vedeli, ako pracovať, tvoriť, inšpirovať sa, čerpať nápady a témy na spracovanie z oblasti regiónu, kde pôsobia.



Druhé stretnutie dňa 27. 11. 2023 bolo nadviazané na prvé stretnutie a pokračovalo témou, ako pracovať s folklórnym materiálom z terénnych výskumov a ako ho aplikovať v praxi na javisku, ako vypracovať súťažné číslo, využiť rekvizity, vybrať materiál, nápady a témy na spracovanie nejakého zvykoslovia. Vedúci súborov a skupín sa aktívne zapájali do prednášky lektora a sami sa pýtali, ako riešiť ich konkrétne problémy, ktoré pri tvorbe takéhoto typu diela môžu nastať.

Pokračovanie na s. 10

Na záver skonštatovali, že je dobré robiť takéto školenia zamerané na tradičnú kultúru a jej prejavy a hlavne sa poradiť a odovzdávať si medzi sebou skúsenosti a niečo sa naučiť od skúsených lektorov, ktorí majú za sebou dlhoročnú činnosť a skúsenosti vo folklórnej oblasti. Lektorkami stretnutia boli PhDr. Andrea Jágerová a Mgr. Marcela Janštová.

Podujatia z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Bc. Milan Gabera – metodik pre folklór NOS



Hráme sa na...

Rozvoj tvorivých, pohybových, sociálnych a komunikačných schopností detí, rozvoj ich fantázie, kreativity, improvizácie, to je cieľom všetkých tvorivých dielní, ktoré Novohradské osvetové stredisko organizuje pre členov detských divadelných súborov a ich vedúcich a pedagógov.



Pod názvom **Hráme sa na...** sa uskutočnila dňa 29. novembra 2023 v Kine Apollo v Lučenci tvorivá dielňa detskej improvizácie. Lektormi tvorivej dielne boli pedagógovia a herci, členovia Divadla pri kolkárni Mgr. art. Igor Suchý a Mgr. Branislav Čukan, ktorí majú s improvizáciou skúsenosti a veľmi radi ju robia aj s deťmi. Účastníci sa hravou formou oboznámili s pravidlami improvizácie, súčasťou ktorej je práca s hlasom, pohyb, neverbálna komunikácia. Svoju kreativitu, pozornosť aj schopnosť reagovať na podnety si vyskúšali v súťaži improvizácie. Súťažili trojčlenné družstvá, ktoré sa vytvorili v rámci jednotlivých súborov. Deti si pripravili výstupy na rôzne témy, ktoré si vopred vylosovali. Vytvorili sme dve kategórie – v prvej kategórii boli deti I. stupňa ZŠ a v druhej tí starší, skúsenejší. Videli sme veľmi nápadité vystúpenia, zažili sme veľa zábavy. Tvorivé dielne improvizácie sú veľmi obľúbené a svedčí o tom aj počet družstiev, ktoré súťažili. V prvej kategórii bolo 8 družstiev a v druhej dokonca 15 súťažných zoskupení. V prvej kategórii najviac zaujali tieto družstvá: 1. Konský blesk (SZUŠ Gemerská cesta Lučenec), 2. Tri mušketerky (SZUŠ Novohradská ul. Lučenec), 3. Statočná štvorica (SZUŠ Gemerská cesta Lučenec). V druhej kategórii svoje výstupy najlepšie zvládli: 1. Ťuťmáci (CZUŠ Lučenec, deti z Brezničky), 2. Nebezpečná trojka (DDS Dokorán pri ZŠ L. Novomeského Lučenec), 3. Tri grácie na Ipli (DDS Dokorán pri ZŠ I. Novomeského Lučenec, 3. Starkovci (SZUŠ Novohradská ul. Lučenec).



Ochrana profesionálov pracujúcich s deťmi



V pondelok 4. decembra sa pracovníčka z NOS pre prevenciu a vzdelávanie zúčastnila Multidisciplinárneho pracovného stretnutia (MPS), ktoré organizovala PhDr. Adriana Ostrihoňová, MBA. A. Ostrihoňová je koordinátorkou ochrany detí pred násilím, v súvislosti s implementáciou Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím. MPS sa konalo v budove Centra práce s mládežou SPACE v Lučenci a témou stretnutia bola **Ochrana profesionálov pracujúcich s deťmi**. Hostkou bola Mgr. Martina Adeline Kocúrová – koordinátorka ochrany detí pred násilím z Banskej Štiavnice.



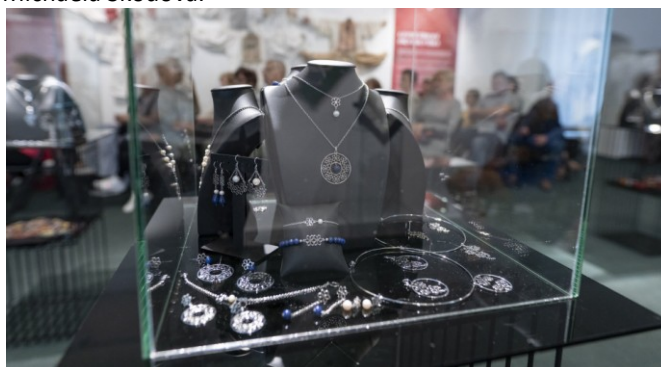
Stretnutie otvorila A. Ostrihoňová a uviedla prítomných do problematiky štatútu chránenej osoby v postavení dieťa – pedagóg. M. A. Kocúrová následne pokračovala v téme ochrany profesionálov pracujúcich s deťmi ohrozených násilím, priblížila legislatívny proces pri nahlasovaní podozrenia z násilia páchanom na dieťaťu a s prítomnými si pomocou kazuistiky uviedli aj praktické riešenia problémov. MPS sa zúčastnili zástupcovia viacerých inštitúcií z mesta, konkrétne z UPSVaR (Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny), CPPaP (Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie), Okresnej prokuratúry, psychológovia a poradcovia zo základných škôl, psychológovia z detských domovov a už spomínané Novohradské osvetové stredisko.

Cena Emy Goldpergerovej pre Novohradské múzeum a galériu

Dňa 23. 11. 2023 o 16:30 sa v historickej budove Radnice v Lučenci udeľovali Ceny Emy Goldpergerovej, a to hneď v troch kategóriách: Najlepší príspevok, Celkový prínos pre históriu Novohradu a/alebo Malohontu a Zachovanie a prezentácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva. Tak, ako aj v iných súťažiach, boli nominovaní ocenení na základe hlasovania viacerých hodnotiteľov z rôznych pamäťových inštitúcií, občianskych združení a z radov milovníkov histórie nášho regiónu.



Na Cenu Emy Goldpergerovej za rok 2022 bola v kategórii *Zachovanie a prezentácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva* nominovaná aj výstava našich kolegov z Novohradského múzea a galérie **Stratený Novohrad**, ktorá získala 3. miesto. Výstava prebiehala v Novohradskom múzeu a galérii od 5. 5. 2022 do 31. 7. 2022 a bola výsledkom dlhodoberej spolupráce múzea s výrobkyňou dizajnerských šperkov Katarínou Žiak. Inšpirovaná tradičnou výšivkou z Novohradu vytvorila dve kolekcie: pod názvom *Stratený Novohrad a Rozkvitnutá Ábelová*. Kurátorkou výstavy bola Mgr. Michaela Škodová.



Spolupráca s výrobcami, výtvarníkmi a dizajnermi poukazuje na fakt, že múzeá nie sú len pasívnym „skladom“ zbierkových predmetov, ale môžu byť aj zaujímavou a podnetnou inšpiráciou pre súčasných dizajnérov a šperkárov, ktorí tradičným ľudovým ornamentom ponúkajú „druhý život“ prostredníctvom svojej tvorby. Zároveň môže slúžiť ako príklad toho, ako sa dá s citom zaobchádzať s tradíciou a aj pri určitom stupni štylizácie nepotrieť jeho základné rysy, či nepoprieť jeho historický a lokálny kontext. Aj vďaka týmto dvom kolekciam, ich prezentácii a prepojeniu tradičnej ľudovej kultúry so súčasným dizajnom sa Novohrad dostáva do širšieho povedomia ľudí nielen v rámci Slovenska.

Tesné výsledky v hlasovaní svedčia o tom, že ľudia v regióne si vážia svoje dejiny, ako aj ľudí, ktorí ich pomáhajú dokumentovať, spisovať, ale aj šíriť rôznymi formami do sveta.



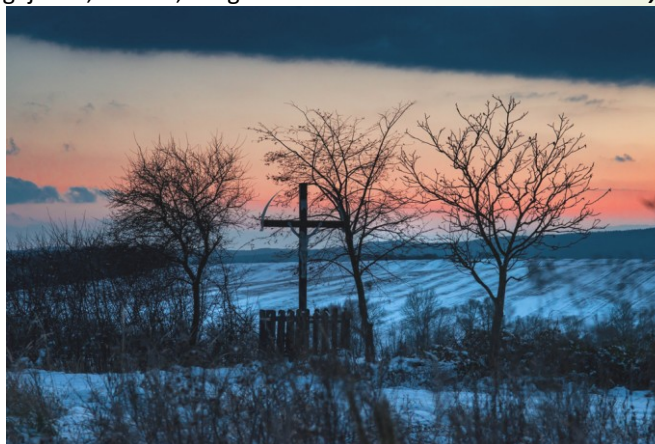
Najočakávanejšie sviatky roka

Tak ako aj v iných regiónoch, aj v Novohrade sa predvianočné obdobie začínalo nielen adventom, ale aj stridžími dňami, ktoré sú akousi zmesou kresťanstva a pohanských zvykov a povier. S adventom boli spojené pôstne dni, keď sa popri duši malo očistiť aj telo. S časom adventu sa spája aj množstvo modlitieb, ale najmä čítanie liturgických textov – evanjelií. Okrem toho sa v advente čítajú proroctvá o Mesiášovi od proroka Izaiáša zo Starého zákona a texty od apoštolov, ktoré obsahujú povzbudenia. Dôležitou súčasťou liturgie sú adventné piesne.

Obdobie adventu je v ľudovej kultúre späté s predstavou o magickom význame začiatku a negatívnom i pozitívnom pôsobení nadprirodzených síl. Od pradáva bol koniec jesene a začiatok zimy považovaný za čas, v ktorom nadobúda prevahu zlo nad dobrom. V mnohých európskych kultúrach nachádzame pozostatky mýtických predstáv, že počas dlhých zimných nocí sa prírodné sily dostávajú do vzájomného boja. Slnku – symbolu života a tvorivej sily, ubúda síl a nad dňom začína prevládať noc - čas zlých síl a démonov. Predstavy o narastajúcej aktivite zlých síl pod rúškom temnoty noci vyvolávali v ľuďoch úzkosť a strach. Snažili sa ich premôcť pomocou magických prostriedkov, za ktoré považovali určité predmety, úkony, znaky a masky, ktoré prepájali pozemské s nadprirodzeným.

Úkony ochraňujúce pred zlými silami a strigami sa sústredili konkrétne na **dni Kataríny, Ondreja, Barbory, Mikuláša a Lucie**, ktoré nazývame aj **stridžie dni**. Na dvere natierali kríže kolomažou, neskôr cesnakom, ktorý je známy už od staroveku ako ochranný prostriedok proti démonickým silám. Pastieri a mládenci chodili po dedine a na krížne cesty, kde práskali bičmi, písali na písťalky, hrali na gajdách, rohoch, cengali zvoncami.

Foto: J. Beňovský



Pokračovanie na s. 12

Dbalo sa, aby v tieto dni nevstúpila do domu cudzia žena. Každá bola totiž považovaná za možnú strigu, ktorá mohla uškodiť ľuďom a kravám odobrať mlieko. Zakázané bolo tiež vykonávanie určitých činností, napríklad pečenie chleba a ženské práce. V tieto dni nikto nič z domu nepožičal, nedal, ani nepredal. Ochrana sa venovala nielen domu, ľuďom, ale aj dobytku a hydine.



Počas stridzích dní sa vykonávali aj veštby zamerané na vydaj. Dievky sledovali zmeny počasia, sny, správanie zvierat, z ktorých veštili, či sa nasledujúci rok vydajú.

Ústredným dňom a dlhoočakávaným dňom je Štedrý deň. Na Slovensku má niekoľko názvov: **Dohviezdny deň, Kračun, Hody, Postny deň**. Štedrý deň mal zvláštne postavenie. Chápal sa ako deň osudový. Veštilo sa zdravie rodiny, svadba, smrť v rodine, prírastok dobytku, úroda, znáška vajec. Na tento deň bol cirkevne predpísaný pôst. Strážil sa rôznymi trestami, ktoré mali človeka postihnúť, ak ho nedodržel. Deťom sľubovali, že ak vydržia bez jedla, uvidia zlatú podkovku alebo zlaté prasiatko. Každý sa usiloval vyhnúť zlej nálade, zvade, kriku, plaču, bitke, pretože ak by sa vyskytli v domácnosti v tento deň, opakovali by sa aj ďalší rok. Viaceré povery súviseli s hospodárstvom. Dvor a dom zamestali novou metlou ešte pred zotmením, aby sa v dome nedržali blchy. Pastieri cez deň roznášali brezové prúty a gazdiná si z nich sama vytiahla rukou zabalenou v zástere dva tri kusy. Najprv vyšibala pastiera, ktorý musel vyskakovať, aby bolo jeho stádo čulé, potom deti. Potom prúty schovala na prvé jarné vyhánanie dobytku.

V už zaniknutej obci **Lešť** každý čakal, či sa mu nalačno kýchne. Ak sa mu kýchno, mal sa dožiť ďalšieho roka.

Na Štedrý deň skoro ráno ženy miesili cesto na vianočné pečivo. Pečivo muselo byť do východu slnka von z pece. Pri práci gazdiná používala nové nástroje. Keď mala gazdiná chleby naukladané v peci, podskočila, aby boli chleby pekné vysoké. Vodu, ktorou umyli čerstvo upečený chlieb, považovali za činný zdravotno-preventívny prostriedok.



Dopoludnia pripravovali varené jedlá. Na štedrovečernom stole sa objavovali jedlá z plodín, ktoré sa pestovali v danom regióne. V katolíckych obciach sa aj pri večeri

dodržoval pôst, jedli sa iba jedlá rastlinného pôvodu pripraveného na masle. Ak aj gazdiná pripravila mäsové jedlá, jesť ich mohli až po polnoci. V evanjelických obciach sa varila kapustnica s klobásou a na štedrovečerný stôl sa dostalo aj bravčové mäso.

Gazdovia v **Boľkovciach** pred Štedrou večerou uväzovali povriesla zo slamy okolo kmeňov ovocných stromov v záhradách, aby dobre rodili. V **Lešti** počas zvonenia gazda búchal palicou po ovocných stromoch a hovoril pritom: „*Ak nebudeš rodiťi, budem ťa biťi!*“

Keď zazneli zvony, mala dievka súca na vydaj vbehnúť do drevárne a nabráť drevo do náručia. Ak polená boli v párnom počte, tak sa do roka vydala; ak vzala rovné polená, mala mať pekného muža, ak v ňom bol červotoč, mal byť chorľavý.

Keď v **Máľinci** o sedemnástej hodine začali vyzváňať zvony, ľudia vybehli zo svojich obydlí k tečúcej vode, buď k potôčiku, ktorý tiekol stredom obce, alebo k rieke Ipeľ, tečúcej východným okrajom obce. V tečúcej vode sa umývali do pol pása. Ak niektorí nemohli prísť (napr. pre chorobu alebo iné vážne problémy), voda sa im priniesla v hrnci alebo vo vedre. Postavili sa do stredu dvora, resp. kuchyne a poumývali sa. Všetko to muselo prebehnúť veľmi rýchlo. Po umývaní sa všetci slávnostne vyobliekali a na čele s gazdom domu sa pobrali do kostola na slávnostné Služby Božie.

Evanjelické Služby Božie sa na Štedrý deň konajú už v podvečer. Katolíci sa zúčastňujú na polnočnej omši.

Po vyjdení prvej hviezdy sa celá rodina zhromaždila okolo stola. Gazda opatril dobytok, urobil nad vchodom do maštale cesnakom krížik, nad dvere zavesil zelenú halúzku, aby sa dnu nedostali strigy. Gazdiná si prichystala všetko k stolu, aby od neho nemusela vstávať. Ak by vstala, kvočky by jej nechceli sedieť na hniezdach. Gazda sa posadil do zadného kúta, ostatní k nemu podľa veku. Zažali sviecu a postojacky sa spolu modlili. Keď si sadli, vyložili si nohy na kovovú reťaz omotanú okolo nôh stola, aby bola rodina celý rok pohromade. Nezabúdali ani na svojich zomrelých blízkych, na prázdny tanier na stole pre nich odložili z každého jedla.



Po modlitbe si pripili hriatou pálenkou. Potom dostal každý od gazdinej oblátku s medom a cesnakom. Gazda urobil každému pri stole medom krížik na čelo ako ochranu pred zlým. Med, ktorý použili pri vianočnom stole, odložili a používali ho na liečenie boľavého hrdla. Prvé jablko otec rozkrájal na toľko častí, koľko bolo pri stole ľudí.

Pokračovanie na s. 13

Pri večeri sa nik nesmel opierať laktami o stôl, inak by ho mohli celý rok bolieť križe. Jedlá sa po večeri väčšinou neodkladali, ostávali na ňom najmenej do ďalšieho dňa. Omrvinky zo štedrovečerného stola sa nevyhadzovali, ale pozbierali a odložili. Používali sa na liečenie a miešali sa so zrnom pri siatí. Dievky si vzali pár omrviniek a dali si ich pod vankúš. Cez noc sa im snívalo, za koho sa vydajú. Po večeri sa opäť všetci pomodlili. Deti dostali drobné darčeky .

Dievky v **Madačke a Polichne** na Štedrý večer triasli slamenú strechu; ktorej vypadlo zrno pšenice, tá sa mala vydať za boháča, ktorej zrno raže, tá sa mala vydať za chudobného.

Mgr. Michaela Škodová

V predvianočnom období sa najviac ľudových povestí viaže k Lucii

Jednu autentickú sme vybrali z knihy Štefana Repčoka: *Eudové povesti a balady z Kokavy nad Rimavicou a okolia*, ilustr. Mgr. art. Jana Bialová)



Môj otec aj furmanili. Mali kone a vozili dosky z Ďurkovky do bane. Poniže Hámra boli na ceste zrazce (vřšky). Furmanili aj iní, medzi nimi aj Haluka. Jeho kone s naloženým vozom vybehli do oboch vřškov poľahky a môjho otcove v polovici zrazca museli oddychovať. Haluka mal také isté kone ako aj otec a tak sa ho raz opýtali: „Maco, ako to je, že tvoje kone tak ľahko vybehnú na zrazec a moje nevládu. Aj moje kone sú dobré, aj ich dobre chovám, a predsa nevládu ako tvoje.“ „Jáj, Ondro, to si musíš aj druhú pomoc hľadať.“

„Tak mi poraď akú pomoc, čo za pomoc?“

„Na Luciu pred polnocou vezmi drevené stavidlo z mlyna, choď s ním na križné cesty, polož ho na zem, ale okolo musíš urobiť trojkráľovú kriedou kruh. Tam si na drevené stavidlo zasaň a čakaj do polnoci. Musíš vydržať, čo by sa čo robilo. Ty len stoj v tom grajzi, ani sa nepohni!“ Otec tak aj spravili. Pred polnocou išli do mlyna, tam vzali drevené stavidlo a odniesli ho na križné cesty. Tam urobili kriedou veľký kruh, zastali si na stavidlo a čakali. Zaveľa sa nič nedialo. Len už pred polnocou počuli, ako z troch strán sa po cestách blížili veľký hurt a krik. Nič nevideli, ale dobre počuli ten veľký rachot, buchot a vresk. Z toho išiel na nich veľký strach. Zdalo sa im, že sa blížia všetci diabli či nejaké strigy. Určite to boli zlé mocnosti, od ktorých sa má každý poriadny človek chrániť.

Otec sa tak naľakali, že utekali poľom, lebo po ceste sa už báli. Cez lúky a polia sa po polnoci vrátili domov do dediny. Keď sa ich Haluka opýtal, ako pochodili, čo sa tam dialo, nechceli o tom hovoriť. Neskoršie mu povedali: „Ja sa so zlými duchmi zapodievať nebudem. Nech mi aj kone podochnú, ale ja so strigami nechcem mať nič spoločné. Ak si sa ty spriahol s pekelnými diabli, to je tvoja vec, mňa do toho nezaťahuj!“ Haluka sa potom s mojím otcom nechcel ani stretnúť.

(podľa rozprávania Judity Komendovej – Dobošovej)



Vážení, poznáte to: „Vianoce síce majú byť sviatky ducha, ale sú to aj sviatky brucha“

a tak neváhajte, uvarťe alebo upečte si vianočné dobroty podľa Márie Hajkovej. M. Hajková prezrádza svoje tajomstvo, prečo sa jedlo alebo múčnik vydaria: „Do varenia i pečenia treba dávať srdce. Varte pre svoju rodinu s láskou, akoby ste pre nich chystali prekvapenie. Potom nič nemôžete pokaziť.“

Kapor na rošte s maslom

Suroviny: 600 g očisteného kapra, soľ, citrónová šťava, 60 g masla, mletá rasca.

Očisteného kapra vypitveme, umyjeme, osušíme obrúskom, zbavíme podľa možnosti kostí a pokrájame na porcie, ktoré osolíme a pokvapkáme citrónovou šťavou. Potom ich poukladáme na rozohriaty grilovací rošt, obložíme surovým maslom, posypeme zomletou rascou a grilujeme z každej strany 3 minúty. Podávame s opekanými zemiakmi a tatárskou omáčkou, alebo so zemiakovou kašou a kompótom.

Plnené pstruhy

Suroviny: 4 menšie pstruhy, soľ, olej, 80 g cibule, 4 zrelé rajčiaky, 4 zelené papriky, zelená petržlenová vňať, citrónová šťava.

Pstruhy očistíme, vypitveme, hlavy neodrežeme a umyjeme. Osolíme, polejeme olejom a necháme na chladnom mieste postáť. Na panvici rozpálime olej a pstruhy na ňom z oboch strán opečieme. Očistenú cibuľu nadrobno posekáme, pridáme nadrobno pokrúpané rajčiaky, papriky a posekanú zelenú petržlenovú vňať. Všetko osolíme, polejeme horúcim olejom a premiešame. Touto zmesou naplníme opečené pstruhy, polejeme ich horúcim olejom a pokvapkáme citrónovou šťavou. Podávame s chlebom alebo so zemiakmi.

Rybie filé so syrom

Suroviny: 500 g mrazeného rybieho filé, soľ, hladká múka, 60 g oleja, horčica, 200 g rajčiakov, 1 vajce, 60 g údeného syra, mletá červená paprika.

Rybie filé umyjeme, osušíme obrúskom, rozdelíme na plátky, osolíme, obalíme múkou, na rozpálenom oleji opečieme z oboch strán a vyberieme.

Pokračovanie na s. 14

Zvyšný olej prelejeme do ohňovzdornej misy a poukladáme naň opečené filé. Každý plátok potrieme horčicou, obložíme ošúpanými pokrýjanými rajčiakmi, polejeme vajcom rozšľahaným s postrúhaným syrom a vo vyhriatej rúre zapečieme. Hotové posypeme mletou červenou paprikou. Podávame so zemiakmi.

(z knihy Dobrá kuchárka Márie Hajkovej)



Lučenecké rezy

Suroviny: 440 g polohrubej múky, ¼ balíčku prášku do pečiva, 280 g masla alebo rastlinného tuku, 240 g práškového cukru, 200 g zomletých orechov, 2 vajcia, podľa potreby smotana alebo mlieko, džem.

V múke rozmiešanej s práškom do pečiva rozmrvieme maslo alebo tuk, pridáme cukor, orechy, vajcia, podľa potreby smotanu a zamiešame cesto. Cesto rozdelíme na dva diely a každý vyvaľkáme. Jeden vyvaľkaný diel dáme na plech, natrieme džemom, prikryjeme druhým a upečieme. Vychladnuté pokrájame na rezy a posypeme práškovým cukrom.

Vianočné jablká v snehu

Suroviny: asi 10 menších sladkých jablák, 100 g hrozienok, rum, 50 g kokosovej múčky, 3 bielky, 200 g práškového cukru.

Umyté jablká olúpeme a vyberieme z nich jadrovník. Umyté hrozienka namočíme do rumu, necháme postáť, aby ním presiakli, rozmiešame ich s kokosovou múčkou a potom zmesou naplníme jablká. Z bielkov vyšľaháme tuhý sneh, pridáme doň cukor a nad parou šľaháme do zhrnutia. Sneh nesmie tiecť. Naplnené jablká napichneme na vidličku, obalíme ich bielkovým snehom a poukladáme na vymastený plech. Vložíme do vyhriatej rúry a pomaly pečieme, až kým jablká nezmäknú.



Dobrú chuť!

(z knihy: M. Hajková: Múčniky)

Richard OČOVAN

Krásne životné jubileum (60 rokov) v decembri oslavuje významný lučenský muzikant, gitarista a kapelník Richard Očován. Pri tejto príležitosti sme s ním urobili rozhovor, ktorého celú verziu aj s hudobnými ukážkami si môžete pozrieť tu:

<https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

Richardovi želáme do ďalších rokov veľa pevného zdravia, šťastia, pohody a v neposlednom rade mnoho vynikajúcej muziky a neustávajúcu radosť z muzicírovania!

1. Richard, kedy a ako si sa dostal ku hudbe, a malá podotázka, prečo práve gitara?

K hudbe, presnejšie povedané ku gitare, som sa dostal na strednej škole trochu šťastnou náhodou. Starší spolužiaci, druháci, mali ročníkovú školskú kapelu a od nich som pochopil prvé akordy a gitarové riffy. Musím povedať, že vzťah k hudbe som mal už ako puberták, lebo platne a páskový magnetofón denne vyhrávali u nás doma.

2. Pamätáš si svoju prvú hudobnú skupinu?

Stredná škola len akoby udala smer a založili sme školskú kapelu Orion, ktorá fungovala štyri roky a bola to moja prvá ozajstná kapela.

3. V koľkých kapelách si pôsobil?

Po návrate z Tvrdošína, zo strednej školy, som začal hrať doma v Lučenci v rôznych garážových rockových projektoch. Tých kapiel bolo od roku 1979 až podnes neuveriteľných 21.

4. Existuje kapela, v ktorej si pôsobil, ku ktorej máš osobitý vzťah, že bola v niečom pre teba výnimočná?

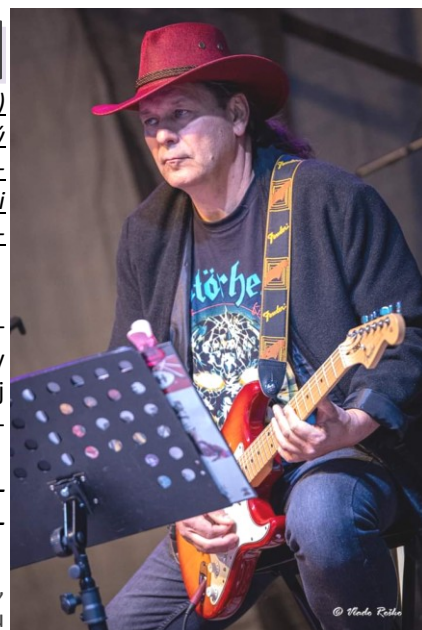


Spomenul by som aspoň tie, ktoré boli niečím naj... Určite už spomínaná školská kapela Orion, lebo bola prvá ozajstná a hralo nám to takmer 4 roky. Tou ďalšou by bol Rotor z osemdesiatych rokov, pre tých starších určite známe teleso. V deväťdesiatych rokoch Nemecká rocková kapela NonSkid, od roku 2009 lučenská legenda RevoLucie a pre mňa srdcovka EDDA majdnem z Veľkej nad Ipľom. Spomeniem ešte dve posledné, a súčasne ešte aktívne, formácie Karel Gott revival. sk a kapelu 22 DNÍ Měky Žbirka tribute band.

5. Pôsobil si aj v zahraničí?



Začiatkom deväťdesiatych rokov som ako mnoho muzikantov vyskúšal aj dráhu „profi“ muzikanta, ale ako rocker som sa s týmto komerčným hraním nestotožnil. Rozhodol som sa ostať takpovediac amatérsky muzikant. Živím sa prácou a hudba ostala v rovine „hobby“, ale na poloprofesionálnej úrovni.



6. Máš nejaký hudobný vzor?

Na začiatku môjho „gitarovania“ som, samozrejme, kopíroval známe české a slovenské hity od Katapultu, Elánu, Olympicu a pod., potom neskôr aj zahraničných rockerov a v našom regióne aj maďarský rock. To boli vlastne moje vzory, ale spomenul by som Laca Černáka, lučenskú gitarovú legendu ako môj vzor a inšpiračný vzor Steve Alapi, gitarista z maďarskej kapely EDDA Múvek, s ktorým som mal tu česť si aj zahrať.



7. Čo plány do budúcnosti?

Nikdy som to nejako neplánoval, skôr to ten život priniesol sám, ja som sa asi len vedel chytiť tej príležitosti v pravú chvíľu. 14. 12. 2023 som usporiadal veľký 60. Koncert v Lučenci s kolegami muzikantmi, s ktorými som počas uplynulých rokov spolupracoval. Ak všetko pôjde hladko, tak na 70. by sme dali repete. Ďalších 10 rokov by som rád v zdraví veľa hral hlavne s kapelou Karl band a 22 Dní. Ako sa poznám, tak určite vznikne ešte niečo nové, ale to sa rád nechám prekvapiť aj ja sám.

Viac na: <https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

9. Jazzové Lístie

Podujatie, ktoré obľubujú milovníci kvalitnej hudby, úžasných interpretačných výkonov a vynikajúcej atmosféry, vstúpilo do deviateho ročníka svojej existencie. Návštevníci festivalu sa tešili z dvoch večerov vyplnených umením slovenskej jazzovej špičky, ale aj hostí z Maďarska, USA, Čiech či Rakúska. Tak ako je tomu trendom aj na iných kvalitných festivaloch, aj Jazzové Lístie ponúklo dramaturgiu na rozhraní čistokrvného jazzu a rôznych iných žánrov.

V tomto roku sa festival opäť vrátil do priestorov historickej Radnice, ktorá tomuto žánru určite svedčí. Súčasťou podujatia opäť bola aj tradičná burza vinylových LP platní a festivalový bar na nádvorí. V prestávkach diváci ocenili krásne nasvietené nádvorie, kde sa o kvalitné a chutné občerstvenie postaral gastro partner festivalu EATelier. Dramaturgia festivalu sľubovala rôznorodé hudobné zážitky, a veru neostalo len pri sľuboch.



The Sweet Little Chicks

The Sweet Little Chicks

Prvý festivalový večer odštartovali nádherné, štýlovo oblečené speváčky The Sweet Little Chicks so sprievodnou kapelou. Vo svojom programe potešili príjemnými melódiami v štýle tradičného jazzu a swingu. Ich vystúpenie bolo aj hudobnou poctou odkazu F. K. Veselého.

Klaudius Kováč quartet pomyselné pokračoval na časovej osi jazzovej histórie. Jazzový mainstream so silným odkazom na povojnovú bebopovú éru. Nuž a muzikanti neostali tejto tradícii nič dlžní a predviedli fantastickú bebopovú jazdu.

FUSIO GROUP feat. Kertész Erika (H)

Štýlovo najmladším telesom, ktoré ukončilo piatkový večer, bola táto kapela z Maďarska. Dravé, energické, so silnou rytmikou, tak ako sa na špičkovú jazzfusion kapelu patrí. Energické inštrumentálne party skvelo dopĺňal spev hosťujúcej speváčky Eriky Kertészovej.

Ľubo Šamo Projekt

Hudobnú nádielku druhého festivalového dňa otvorila „smršť“ v podobe husľového virtuóza Ľuba Šama, ktorý spolu s kapelou odprezentoval zmes moderného jazzu, ethno music a jazzrocku. Fantastické vystúpenie...



Projekt Altar

Druhý vstup sobotného večera sa opäť niesol v znamení spájania žánrov. Tentokrát sa poslucháči nechali unášať kompozíciami na rozhraní klasickej vážnej hudby, contemporary music a moderného súčasného jazzu. Svojimi kompozíciami sa prezentovali klavirista Ľuboš Šrámek a saxofonista Nikolaj Nikitin.

Lukáš Oravec Orchestra

Veľkolepým vyvrcholením celého festivalu bolo vystúpenie osemnásťčlenného orchestra Lukáš Oravec Orchestra. V tomto bigbande účinkuje plejáda špičkových muzikantov z Čiech, Slovenska, USA, Nemecka, Rakúska či Talianska. A veru vietor do plachiet tohto jazzového korábu dul výrazne, silno a energicky s odkazom na latino music. Súčasťou bolo aj oficiálne uvedenie do života najnovšej nahrávky tohto telesa. Kapelníka a trubkára v jednej osobe Lukáša Oraveca nečakane prekvapili spoluhráči, ktorí mu zahrli známu skladbu Happy birthday, nakoľko práve v ten deň oslavoval narodeniny. K tejto nečakanej hudobnej vsuvke sa svojím spevom spontánne pridal aj jeden z organizátorov podujatia a zároveň aj konferencier Stanislav Spišiak – riaditeľ Novohradského osvetového strediska.



Festival Jazzové Lístie vo svojej deviatej edícii do Lučenca opäť priniesol množstvo špičkových muzikantov, skvelé hudobné zážitky a neopakovateľnú atmosféru spoločenského podujatia na vysokej úrovni. Na konci podujatia zostala nezodpovedaná jedna otázka. Čo prinesie jubilejný desiaty ročník festivalu Jazzové Lístie...?

Viac foto na: <https://www.facebook.com/novohradskaosveta>



novohradské
osvetové
stredisko



BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRAVNÝ KRAJ

Vinšujen Ván, vinšujen, na toto Božie narodeňia,
tento starí rok prežiťi, noviho sa dožiťi,
pokojnejšiho, hojnejšiho,
od Boha lásku, od ľudí priateľstvo.
Šťastlivé sviatke vinšujen.



Alberti Milan